

T. B. M. M.**TUTANAK DERGİSİ****101 inci Birleşim****2 . 7 . 2003 Çarşamba**

3.- *Çeşitli Kanunlarda ve Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri; Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm; Tarım, Orman ve Köyşleri; Çevre; Plan ve Bütçe Komisyonları raporları (1/602) (S. Sayısı: 198) (1)*

BAŞKAN - Komisyon?.. Hazır. Hükümet?.. Hazır. Komisyon raporu 198 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar) Süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kamuoyunda daha çok "SİT yasa" veya "hazine arazilerinin satışına ilişkin yasa" olarak isimlendirilen ve şu anda görüştüğümüz bu tasarı 40 maddeden oluşmaktadır ve çok sayıda kanunda değişiklik yapılmaktadır bu tasarıyla. SİT alanlarının imara açılmasından meraların sınırlandırılmasına ve gerektiğinde satışına, kamu hizmetine tahsisli gayrimenkullerin satışından gecekondü affına kadar birçok düzenlemeyi kapsamaktadır.

Tasarının komisyon görüşmeleri sırasında Cumhuriyet Halk Partisinin de destek verdiği, katkıda bulunduğu birtakım düzenlemeler oldu. Tarım arazilerinin satışı veya sanayi yatırımları için sanayicilere arsa tahsisi veya satışı gibi konularda birtakım düzenlemelerde de, iyileştirici yönde olmak üzere, Cumhuriyet Halk Partisinin olumlu katkıları olmuştur. Ancak, tasarının bütününe baktığımızda, bu tip düzenlemelerin çok detayda kaldığı, çok ikinci planda kaldığı ve düzenleniş şekli itibariyle de, bu düzenlemelerin çok fazla işlerliğinin olamayacağı görülmektedir. Tasarıya hâkim olan unsurlar, daha çok, SİT alanlarının imara açılması, gecekondü affı ve hazine arazilerinin satışına ilişkin şartlarda değişiklikler yapılmasıdır.

Hükümetin bu konularda, yani hazine arazilerinin satışı konusunda bir yasal düzenleme yapma ihtiyacını yadırgamıyoruz. Özellikle, 1990'lı yıllardan sonra görev alan hükümetlerin birçoğu, kaynak arayışları içerisinde bu alana yönelmişlerdir ve bütçe açıklarının borçla finansmanı yerine, bu varlıkların nakde dönüştürülerek kapatılması, 1990'lı yıllardaki hükümetlerin birçoğunun umudu olmuş, ancak, bu umut hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Ekonomide sağlam ve düzenli gelir kaynaklarına dayalı olmayan bir kamu finansman modeli kuramayan hükümetlerin, hazine arazileri alanındaki kaynak arayışlarıyla ülkenin borç yükünü azaltmaları mümkün değildir. Borç yükünü azaltmakta çare olarak arazi satışlarını gören hükümetlerin başarılı olma şansları yoktur. Ekonomide güven veren politikalar uygulayamamanın maliyetini, bir başka alanda, hazine arazileri alanında telafi etmek mümkün değildir.

Ekonomide durum nedir? Hükümet, bütçeyi yaptıktan sonra, sürekli birtakım ilave kaynak arayışlarına girmiş, sürpriz kaynaklar, 2/B alanları gibi kaynakları telaffuz ettikten sonra önümüze bu tasarı gelmiştir ve temel amaç, bir miktar daha gelir elde etmektir.

Ekonomide her şey yolunda mı gidiyor diye baktığımızda, her şeyin yolunda gittiğini söylemek mümkün değildir. Büyüme rakamlarına bakarak veyahut kontrol altına alınmış enflasyon rakamlarına bakarak her şeyin yolunda gittiğini söylersek, çok yanıltıcı sonuçlara ulaşmış oluruz. 2000 yılında da ekonomide büyüme vardı ve 2000 yılında da enflasyonda son derece olumlu gelişmeler vardı; ama, 2000 yılının sonunda, kasımında ve takiben 2001 Şubatında neler olduğunu hepimiz biliyoruz.

Faizler şu anda halen çok yüksektir. Daha dün, hazine ihalesinde faiz yüzde 51 olarak gerçekleşti. Geçen hafta ikincil piyasada faizler yüzde 48'lere düşmüştü; faizler tekrar yükselmiştir. Reel faizler, hâlâ son derece yüksektir.

Bir süre önce, Merkez Bankasının faizleri indirmesi için kamuoyunda Sayın Başbakanın oluşturmaya çalıştığı bir anlayış vardı; Merkez Bankası faizleri indirirse, dolar kuru yerine gelecek, içborç faizleri düşecek ve ekonomide her şey yoluna girecekti; 4 Haziranda Merkez Bankasının gecelik faizleri 3 puan indi, ama, dolar hâlâ düşüyor.

Şüphesiz, yüksek faiz güzel bir şey değil; inmesini istemek de yanlış değil; inmesi de gerekir; ama, eğer, ekonomide tutarlı bir politikalar demeti içerisinde, bütünü içerisinde anlamlı bir yere oturtulamıyorsa faiz indirimi, tek başına faizi indirmek hiçbir işe yaramayacaktır.

İşsizlik 2003 yılında artmıştır. 2002 sonunda yüzde 10,6 olan oran, 2003 yılının ilk üç ayında yüzde 20'ye yakın artmıştır; yüzde 12,3'e çıkmıştır.

Hükümet henüz tarım politikasında ne yapacağına karar verememiştir. Buğdayda ve çayda yüzde 40 oranında fiyatta artış yapan hükümet, fındıkta ve diğer tarım ürünlerinde bu artışı vermemenin çözümlerini, çarelerini aramaktadır.

Sosyal güvenlikte durum iyi değildir. 14,9 katrilyon liralık, bütçede, sosyal güvenlik sistemine bir yardım öngörülmüştür; daha ilk beş ayda bunun 7 katrilyon lirası harcanmıştır. Yıl sonunda, muhtemelen, sosyal güvenlik açığı 1-1,5 katrilyon lira daha artacaktır.

Benzeri birçok alanda, birçok harcamada bu örnekleri sıralayabiliriz. Bütçe açığı büyümektedir ve büyüyen açığın telafisi için de, hükümet, ilave gelir kaynakları arayışıyla bu alana yönelmiştir.

Öncelikle, hazine arazilerinin satışında çok yapılan bir yanlış var. Konuyu doğru bilgilerle değerlendirmek gerekir. "Türkiye'nin yüzölçümünün yarısından fazlası Hazineye aittir, devlete aittir, dolayısıyla, devlet bu varlığını küçültmeli" şeklinde bir yaklaşım vardır. Rakamlar şudur değerli milletvekilleri: 780 000 kilometrekarenin 66 000 kilometrekaresi Hazinesinin özel mülkiyetindedir, yani, Türkiye yüzölçümünün yüzde 8,4'üdür. Türkiye'nin kadastro hedefi 417 000 kilometrekaredir, 66 000 kilometrekareyi, Türkiye'nin kadastro görmüş ve görecek olan arazisi toplamına oranlarsak, yüzde 15,8'i buluruz. Kalan bölüm, 417 000 kilometrekareyle 780 000 kilometrekare arasındaki bölüm, bugün veya yakın gelecekte bir değer ifade etmeyen veya etmeyecek olan arazilerdir, bunlara satılabilir gözüyle bakmak mümkün değil; Türkiye'nin

dağlarını, kayalıklarını, taşlıklarını bu gözle değerlendirmek zaten mümkün değildir. Peki, 66 000 kilometrekarenin durumu nedir; bunun yarısından fazlası kamu hizmetine tahsislidir, kalan yarısının çok önemli bir bölümü tarım arazisidir, çiftçiler tarafından kullanılmaktadır. Havaalanları, meralar, yaylaklar, kışlaklar, bütün bunları dikkate aldığımızda, geriye çok fazla bir alan kalmayacaktır, bir miktar 2/B alanı kalır. 2/B alanları bu tasarıda yer almadığı için değerlendirmiyorum; ama, tasarının yapmış olduğu bölük pörçük düzenlemelerle, o, kamuoyuna sunulan o iddialı gelir hedeflerine ulaşmak da mümkün değildir. Nitekim, tasarının getirisi konusunda hükümet bir tahmin yapamamaktadır. Yani, bu tasarıdan ne kadar gelir elde edilir, ne kadar gelir bekliyorsunuz sorusuna, hükümet, anlamlı bir cevap verememektedir.

Bu tip düzenlemeleri yaparken, elimizde var olan birtakım varlıklarımızı, doğal güzelliklerimizi de, maalesef, yok edecek düzenlemeleri bu tasarıya hükümet yerleştirmiş bulunuyor. Bunlardan birincisi ve kamuoyunda çok tartışılanı, SİT alanlarına ilişkin düzenlemelerdir. Hepinizin bildiği gibi, SİT kavramı, doğal SİT kavramı, bizim hukukumuzda, 1983 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunuyla girmiştir. Neden girmiştir; doğal SİT alanı dediğimiz yerler, doğal güzelliği itibariyle bütün toplumun malı olan yerlerdir; bunlar, şüphesiz, özel mülkiyete, kişilerin mülkiyetine konudur, sahipleri vardır; ama, sahip olduğu doğal güzellik nedeniyle de, bütün Türk toplumunun, hatta bütün insanlığın malıdır ve korunması gereken yerlerdendir. O nedenle, SİT kavramı, bizim hukukumuzda girmiştir. Aradan yirmi yıl geçmiştir, 1983 yılından 2003 yılına kadar aradan yirmi yıl geçmiştir ve şimdi, bu düzenlemeyle şu denilmek istenmektedir: Bizim, bu doğal güzellik kavramına ihtiyacımız yoktur. Neden; SİT alanında taşınmazları olan vatandaşlarımızın mağduriyeti var, bunu gidermek istiyoruz. Hükümetin yaklaşımı budur. Bu yaklaşım açısından değerlendirdiğimizde de, bu tasarının, doğru bir çözüm getirmediğini söylüyorum. Türkiye'de, sadece doğal SİT alanı yok; Türkiye'de, arkeolojik SİT alanı var, kentsel SİT alanı var, korunması gerekli kültür varlıkları var, tescilli varlıklarımız var; bunların hepsi bir bütün, çok geniş bir yelpaze. Hükümet, bunlar içerisinden sadece birinci derece doğal SİT alanını alıp, bunu yapılaşmaya açmaktadır ve ne için; mağduriyeti gidermek uğruna.

Türkiye'de, 5 278 tane arkeolojik SİT alanı var, doğal SİT alanı sayıysa 831; 831 doğal SİT alanının sadece 472 tanesi birinci derece doğal SİT alanı. 5 278 arkeolojik SİT alanında yapılaşma yasağı vardır; doğrudur, arkeolojik SİT alanı olduğu için, tabii ki yapılaşma yasağı olacaktır; ama, 472 adet birinci derece doğal SİT alanında, yani arkeolojik SİT alanı toplamının yüzde 10'undan bile daha az olan bir alanda, bu tasarıyla, yüzde 3 oranında yapılaşma izni verilirken, bu iddiayla, yüzde 3 oranıyla, bu kişilerin, bu SİT alanlarındaki taşınmazların sahiplerinin mağduriyetini gidereyim derken 5 278 arkeolojik SİT alanının sahibinin mağduriyetini görmezlikten gelmektedir. Eğer çözüm herkesin mağduriyetini gidermekse, herkesin mağduriyetini giderecek çözümleri düşünmek gerekir. Çözümün burada samimî olduğunu düşünmüyorum.

Komisyonunda yapılan görüşmeler sırasında, hükümet tasarısında yüzde 6 olan yapılaşma izni yüzde 3'e indirilmiş ve Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelere konu olan yerler, yapılaşma izni dışına çıkarılmıştır; ama, koruma kurulları için getirilen emredici düzenlemeyle de, koruma kurulları yüzde 3 oranında imar izni verme zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır ve ayrıca 10 dönümden daha küçük ölçekte arazisi olan vatandaşlarımızın bu arazilerinde de yapılaşma yasağı devam etmektedir.

Şimdi ben soruyorum, arkeolojik SİT'te mağduriyet devam ediyor; eğer tasarı mağduriyeti giderme anlayışıyla bir çözüm getirmişse, arkeolojik SİT'te mağduriyet devam ediyor, 10 dönümün altında araziye sahip olan vatandaşlarımızın mağduriyeti devam ediyor; bunlar için bir çözüm yoktur. 10 dönümün üzerinde tarım arazileri var.

Sayın milletvekilleri, 10 dönümün üzerindeki tarım arazilerinin birçoğunda, bunların yapılaşma izni hiçbir anlam ifade etmeyecektir; bu da mağduriyeti giderecek bir yöntem, oran değildir. Hangi oranı telaffuz ederseniz edin, isterseniz yüzde 3 yerine yüzde 6 deyin, yüzde 10 deyin, yüzde 2 deyin; oran yazarak, oranı kanuna koyarak mağduriyeti gidermek mümkün değildir. İlgili kanun, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çözümü belirtmiştir; birinci derece doğal SİT'ler bu ülkenin varlığıdır, korunması gerekir; ama, kişilerin mağduriyetinin de giderilmesi gerekir. Bu kişilerin, koruma kurullarının yavaş çalışıyor olması nedeniyle, mülkiyet haklarının ilgili yasayla sınırlanmış olması nedeniyle mağduriyetlerinin devam etmesini sağlamak veya mağduriyetlerini görmezden gelmek de doğru bir yaklaşım değildir. Çözüm, bütçeye yeterli ödeneği koyup, iki ya da üç yıllık bir süre içerisinde, bu vatandaşların bu taşınmazlarının bedellerini kendilerine ödemektir. Sertifika uygulaması vardır bu alanda. Sertifika uygulaması, yine, süratle, bir yıl içerisinde sonuçlandırılabilir; hükümet bu konuda gerekli önlemleri alır, hiçbir yasa gerekmiyor. Bir yıl içerisinde sertifika uygulamasıyla, tüm SİT alanları sertifikaya bağlanır ve bunlar, hazine ihalelerinde para yerine kullanılabilir.

Yine, kentsel SİT'te varlıkları olan vatandaşlarımızın mağduriyeti devam ediyor. Bunlara, düşük faizli kredileri, banka sisteminden açabiliriz. Bunun, batı ülkelerinde çok güzel örnekleri vardır, aynı örnekleri Türkiye'de uygulayabiliriz.

Yine, tarım arazileri... Arkeolojik SİT'te tarım arazisi olan vatandaşlarımızın, arazileri kullanamamaktan kaynaklanan sıkıntıları var. Bu sıkıntılar da, bu tasarıyla çözülmemektedir.

SİT'lerdeki mağduriyeti giderme adına tasarıyla getirilen çözüm, ne mağduriyeti giderecektir ne de toplum için çok anlamlı bir çözümdür. Tam tersine, bu doğal güzellikler, Türkiye'nin elinden çıkacaktır.

Tasarının bir diğer önemli maddesi, gecekondü affı maddesidir. Türkiye'de, bugüne kadar, tam 14 tane imar ve gecekondü affı yapılmıştır. Bu tasarı yasalaştığında, 15 incisi olacaktır. Her affın gerisinde, mevcut sorunları çözmek, mevcut gecekondü birikimini mülkiyet ve imar sorunlarıyla birlikte çözmek ve bundan sonra da, bu şekilde gecekondü yapılmasını önlemek vardır; ancak, bugüne kadarki uygulamada, hiçbir gecekondü affı, kendisinden beklenen sonucu getirmemiş, aksine, her yeni af, yeni bir gecekondü dalgasını, her yeni gecekondü dalgası da, çözüm adına sunulan imar aflarıyla, gecekondü aflarıyla, sağlıksız, çirkin kentler, çirkin yerleşme merkezleri yaratmıştır.

İmar afları, gecekondü arazilerinin satışı, sürekli yeni af taleplerine yol açmıştır. Şu anda, büyük kentlerimizde, hazine arazilerinde yoğun bir yapılaşma ve işgal vardır. İstanbul Beykoz'da Çavuşbaşı Köyünden, Pendik'te Kurnaköy'e kadar, Ferhatpaşa'ya kadar, Alemdağ'a kadar birçok yerde çok yoğun yapılaşma ve işgal başlamıştır. Çözüm adına bu tasarıyla getirilen düzenlemeler, ne mevcut gecekonduların sorununu çözebilecektir ne de yeni işgalleri önleyebilecektir; çünkü, gecekondü sorununun nereden doğduğunu, nasıl doğduğunu ve onun çözümlerinin neler olduğunu tespit etmiyor bu tasarı; buna yönelik bir çözüm yok. Bu tasarı, sadece, mevcut durumu alıp, birtakım düzenlemelerle bu mülkiyet sorununu nasıl hallederiz, nasıl çözümleriz şeklinde bir yaklaşım gösteriyor.

Gecekondu sorununun temelinde kente göç vardır; Türkiye sanayileştikçe, Türkiye geliştikçe, kente göç devam edecektir. Türkiye'nin halen nüfusunun yüzde 35'i tarımdadır; bu tarımdaki nüfus azalacaktır zaman içerisinde. Tarımdaki nüfus azaldıkça, kente göç artacaktır; göç, konut talebi demektir; konut talebi, arsa demektir. İmarlı arsayı üretmiyorsanız, imar mevzuatına aykırı bir şekilde bu konutlar olacaktır; yani, gecekondu olacaktır. Bir yerlere gecekondu yapılabildiğine göre, hazinenin elinde arsaya dönüşebilecek bir arazi varlığı, arazi stoku var; belediyede imar yetkisi var; ama, imar otoritesi ile mülkiyet sahibi hazineyi biz buluşturamamışız. Bu iki otoriteyi, iki maliki yasalarla birleştiremediğimiz, buluşturamadığımız sürece, gecekondu daima var olacaktır.

Tasarıda, gecekonduyun finansman sorununa da girmiyoruz; arsayı ürettiniz diyelim, bir de finansman meselesi vardır; bunu hep konuştuk. Konut Müsteşarlığı yeniden yapılmalı; Amerika'daki, Avrupa'daki örnekleri gibi olmalı. Konut Müsteşarlığının elinde 600 trilyon lira var, 600 trilyon lirayı -kooperatiflere münferit kredi açmak yerine- konut finansmanında; konutların, sermaye piyasasında finansmanını sağlayacak şekilde el değiştirmesine imkân verecek şekilde kullanmak gerekir. Bunları düzenlemeden, mevcut tasarının bu şekliyle, çok doğru bir düzenleme yapılmış olmuyor. Yapılması gereken, bu gecekondu affına ilişkin maddenin biraz daha iyileştirilmesidir. Madde, işgalli hazine arazilerinin doğrudan belediyelere devrini öngörüyor -tabii ki, devredilmelidir- ancak, belediye, bu yerleri, plan yapmadan vatandaşlara, işgalcilere satacaktır. Bu, doğru bir yaklaşım değildir; yani, mülkiyet sorununu çözüyoruz, imar sorununu çözmeyi bir ikinci aşamaya bırakıyoruz. Yapılması gereken, gecekondu oturan insanımızın "yarın ne olacak" endişesini ortadan kaldırmaktır; hem mülkiyet problemini çözelim hem imar problemini çözelim ve bu çözümlerle birlikte, bu yerleşim merkezlerini, bölgelerini de, kentin modern yerleşme bölgeleri, semtleri haline getirelim ve gecekondu yapımını önleyelim; yoksa, tasarıdaki gibi "bu kanunun yayımı tarihinden sonra yapılan gecekonduların mülkiyeti Hazineye geçer" türü yaklaşımlarla gecekondu sorununu çözmek, önlemek mümkün değildir. Tasarının genel yaklaşımı budur.

Tasarının meralarla ilgili düzenlemesi vardır. Mera, Türkiye'nin çok önemli bir konusudur. Hepinizin bildiği gibi, 1998 yılında çıkan bir Mera Yasası vardır. Türkiye'nin uzun yıllar özlemle beklediği bu kanun, 1998 yılında çıkmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Mikrofonu açıyorum; lütfen, tamamlayın.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

Eğer, hazineye ait bir yer mera olarak ilan edilecekse, mera komisyonu toplanır, karar verir, bu yeri mera olarak ilan eder. Mera komisyonunda, Maliye Bakanlığının yerel teşkilâtının da temsilcileri vardır, 7 kişilik komisyonda 2 temsilcisi vardır. Hiçbir kurumun çoğunluğu yoktur.

Şimdi, hükümet, bu tasarıyla diyor ki: Her yer mera oluyor, bu şekilde, bu kadar meraya ihtiyacımız yok; bir de Maliye Bakanlığının uygun görüşünü arayalım ki, her yer mera olmasın; gerekirse, Maliye Bakanlığı uygun görüş vermesin ve mera olacak yerleri satalım, gelir elde edelim. Bu yaklaşımı son derece yanlış buluyorum.

Türkiye'de hayvancılığın ne durumda olduğunu söylemeye gerek yok. Bu konu, siz sayın milletvekillerinin takdirindedir. Hayvancılığın her zamankinden çok daha önemle teşvik edilmesi gereken bir dönemde, meraya ihtiyacımız yok, meraları satalım anlayışını, son derece sakıncalı ve yanlış buluyorum.

Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Hamzaçebi.